

Minister za socialno politiko med jeseniškimi kovinarji

Jesenice, 11. avg. 1940.

V vseh 22 letih obstoja države se ni našel niti en minister, ki bi se mu zdelo primerno in potrebno, da bi prišel med nas in se pogovoril z nami o naših težnjah in potrebah. Tega niso napravili niti naši slovenski ministri. Če je že kateri prišel na Jesenice, je prišel na lov za glasovi, in če je stopil v stik s kakim delavcem, je bil to le pripadnik njegove politične stranke. Ni pa iskal družbe zastopnikov vsega delavstva.

S to navado je prelomil sedanji minister za socialno politiko g. dr. S. Budisavljevič. V četrtek 8. t. m. je prišel na ogled jeseniških železarn in je ob tej priložnosti sprejel zastopnike vseh organizacij in starešinstvo del. zaupnikov. Ti so mu v pol ure trajajočem razgovoru razložili vse, kar delavstvo boli in kar si želi. Pa ne moramo samo to, kar tiče jeseniških kovinarjev, ampak tudi zadeve vsega delavstva v državi. G. minister je z zanimanjem in velikim razumevanjem poslušal zastopnike delavstva in dajal k vsaki točki pojasnila. H koncu smo zastopniki delavstva izrazili željo, da bi se še enkrat sestali in mu o vseh teh vprašanih izročili spomenice. G. minister je takoj pristal na to, da pridemo naslednji dan k njemu v Gozd-Martuljke. Drugo popoldne smo sestavili dve spomenici, ki smo mu jih predložili. Zaradi njihove važnosti smatramo za potrebno, da jih v celoti objavimo. Prva, ki so jo podpisali zastopniki JSZ, SMRJ, NSZ in ZZZ, navaja naslednje predloge:

1. Rešijo naj se vse vložene spomenice, ki so jih predložile naše centralne uprave v Ljubljani oz. v Beogradu ministrstvu. Posebna naloga je rešitev vloge z dne 28. II. t. l., v kateri se zahteva rešitev odločitve glede starešine obr. zaupnikov na Jesenicah pri KID, ki je bil izvoljen z 8:8 glasovi.

2. Izpopolni naj se zaščita delavskih zaupnikov, ker je sedanja vseka kakor pomanjkljiva. Podjetjem je sedaj omogočeno, da delavske zaupnike tudi odpuščajo, ker proti temu ni nobene kazenske uredbe. Izdana naj se obvezni zakon o izvolitvi zaupnikov, njih poslovno dobo pa je treba podaljšati od 1 na 3 leta. Starešina del. zaupnikov naj v podjetjih, kjer je zaposlenih nad 400 delavcev, dobi prosti plačani čas, da more v polnem obsegu izvrševati svoje dolžnosti.

3. Izvrševanje funkcije delavskih zaupnikov pri KID je zelo otežkočeno, ker imamo po teritoriju dva ločena obrata in se to v smislu min. določbe smatra kot eno podjetje; zaradi tega nam je mogoče voliti le 16 zaupnikov. V podjetju je zaposlenih nad 4500 delavcev, tako da odpade na posameznega zaupnika nad 280 delavcev. S tem pa je vsak zaupnik poleg svojega službenega opravila prekomerno obremenjen, tako da mu ni mogoče izvrševati zaupniških dolžnosti. Prosimo, da glede tega ministarstvo uredi, da bomo volili v vsakem obratu ločeno zaupnike, kakor se je to vršilo pred letom 1936.

4. Izboljševanje socialne zakonodaje v banovini Hrvaški naj se razširi tudi na ostali del države. Posebno pa je treba zaščititi delavce, ki ne spadajo pod § 1 zakona o zaščiti delavcev, kakor n. pr. vratarji, čuvaji, kočijazi itd., kljub temu, da so uslužbeni pri industrijskih podjetjih. — Važno se nam zdi, da opozorimo, da je nastala v zadnjih letih nova stroka, elektrovarilci, kini zadostno zaščiteni in pravilno zapopadna v obstoječi zakonodaji. — Pred vsem bi bilo potrebno skrajšati delovni čas v tej stroki na 6 ur dnevno.

5. Nujna potreba je, da se strokovno kvalificirano uradništvo Inspekcije dela pomnoži, ustanovijo naj se tudi na sedežih okrajnih glavarstev referati za socialno zaščito. Tej ustanovi pa naj se omogoči, da bo lahko stalno nadzirala izvrševanje socialne zakonodaje, kolektivnih pogodb in higienskih naprav v podjetjih.

6. Opozorjamo na nevzdržno stanje družin vojnih obveznikov-delavcev, ki so poklicani na orožne vaje. Zato predlagamo, naj se državne podpore zvišajo vsaj na višino uradno določenih minimalnih mezd za

ženo vojnega vpoklicanca, za otroke pa naj se prizna sedanja doklada. Vpoklicance pa je treba tudi v vsakem primeru zaščititi pred stanovanjsko odpovedjo kakor tudi glede pravice do ponovne zaposlitve. Zaščititi je treba vse aktivne vpoklicance, ki po odsluženem vojaškem roku ne dobijo zaposlitve, čeprav so pred vpoklicem bili zaposleni.

7. Vprašanje stanovanjskih higienskih in varnostnih naprav je zelo pereča zadeva v vseh podjetjih. Odstranijo naj se ovire, ki to rešitev zadržujejo, posebno pa previsoko obdajenje takih naprav ali dobrodelnost podjetij. Z odpravo tega davka bi se zbužala in podpirala zasebna socialna in zdravstveno-politična delavnost in humanost v narodu.

8. Zlasti potrebno se nam zdi zaščititi domače delovne sile in omejiti zaposlitev tujcev, varujoč interese Slovanov pred Neslovani. Posebno naj velja absolutna prepoved zaposlitve tujcev v krajih ob državni meji in v tovarnah, ki so važne za državno obrambo.

Druga spomenica, ki so jo podpisali samo zastopniki svobodnih strokovnih organizacij, to je JSZ, SMRJ in NSZ, se glasi:

Volitve v delavske in nameščenske socialne ustanove se že več let niso vršile. Zadnje volitve v Delavsko zbornico so bile l. 1933; mandat takrat izvoljenih delegatov je potekel l. 1936, tako da bi se morale tega leta vršiti nove volitve. Volitve se torej niso vršile že 7 let, dočim traja funkcijska doba delegatov 3 leta.

Sedanja uprava Delavske zbornice je imenovana z upoštevanjem samo ene strani. Velik del delavstva — po izidu volitev delavskih obratnih zaupnikov lahko trdimo, da veljanska večina delavstva — ni zastopana v tej ustanovi. Delavstvo vzdržuje poslovanje Delavske zbornice izključno iz svojih denarnih sredstev, nasprotno pa nima v njej nobenega vpliva na poslovanje.

Prosimo, g. minister, da uveljavite zakonite določbe s tem, da razpišete tajne in poročne volitve v vse delavske in nameščenske socialne ustanove, tako da bo dobilo delavstvo tu svoje prave zastopnike, ki so edino upravičeni upravljati delavske ustanove.

Po izročitvi spomenic smo ostali v razgovoru z g. ministrom še eno uro. G. minister je spomenici prebral in k vsaki točki zahteval pojasnila, obenem pa dajal svoja pojasnila. Ugotovili

Pojmovanje lastnine v Rusiji

Ozračje je tako rekoč nasičeno z zavestjo, da stoji človeštvo pred popolno spremembo gospodarskega in celotnega družbenega sistema. Nekdo je označil drugo svetovno vojno kot boj med sedanjostjo in prihodnostjo. V nekem pogledu ima prav. Druga svetovna vojna bo pokopala sedanjost. Če bo zgradila dokončno prihodnost, je drugo vprašanje. Nekateri dvomijo o tem. Eno je pa gotovo: Sedanja svetovna vojna bo delovala kot vulkan, kot svetoven potres, ki vse razgiblje in uniči, kar ni zdravega in solidnega.

V svetu imamo tri najbolj vidne linije, ki naj bi v bodoče oblikovale svet: Anglija in z njo zvezane države je zastopnica starega sveta, ki ga želi sicer nekoliko preoblikovati, sicer pa ohraniti stare temelje. To je: želi ohraniti sedanji kapitalistični sistem v omiljeni obliki.

Nemčija in z njo združene države, ki so znane pod imenom držav osi, imajo zopet svoj sistem, ki je dobro znan in tudi v naši javnosti že strokovno obdelan.

Rusija predstavlja svet zase. Tako po svojem družbenem in gospodarskem sistemu, kot po svojem stališču do ureditve Evrope in vsega sveta. V tem pogledu je n. pr. znano, da je bila Rusija edina, ki je zastopala načelo kolektivne varnosti in dosledno izvedbo tega načela. Znano pa je tudi to, da je s tem stališčem propadla, v prvi vrsti zato, ker sta kolektivno varnost odklanjali Anglija in Francija.

Naši pogledi

Nadaljujemo z razpravljanjem o naših nalogah v sedanosti in prihodnosti. Želimo, da bi se o tej stvari oglasili še drugi tovariši. — Ur.

Urednik pravi, da bi prispevali svoje poglede glede Evrope in naše prihodnosti. Taka zadeva more imeti le značaj razpravljanja, ki je ponajvečkrat tako različno, kolikor je prispevkov. Morda pri nas ne bo tako. Mislim vsaj, da bi pri nas morala biti večina prispevkov enotnega pogleda zaradi tega, ker jih pišejo ljudje, ki se prištevajo v vrste enako mislečih. Smo delavci oz. pripadniki gibanja, ki je bilo odnosi je vsaj hotelo biti socialno, v družabnih zadevah napredno in delovnemu ljudstvu v korist. Kot taki imamo ali bi vsaj morali imeti jasne poglede na sedanje stanje in prihodnost. V kolikor prvo ni doseženo, je tedaj razumljivo, da še iščemo izhodov, da modrujemo in razpravljamo, kar prav gotovo ni dokaz dograjnosti. To še posebno zategadelj, ker je vsa zadeva konec koncev vendar enostavna.

Ker smo že pri tem in ker urednik vabi k prispevanju, hočem dodati svoje.

Predvsem bi se hotel povrniti k prvemu članku, ki je načel to vprašanje. Govoril je o realizmu. V resnici pa je tako, da nazadnje me veš, kaj z vsem tem, kar je bilo napisano. Pred vsem nas sviri pred utopijami in utopističnimi načrti, kar bi pomenilo zidanje gradov v oblake. Potem si delajo zopet mnogi med nami utvare in iluzorne načrte o prihodnjih dneh. In spet ne smemo biti preveliki optimisti. Potem pa člankar kmalu postavlja, da bo treba še silno mnogo idealizma, mnogo borbenosti in življenjskega zaleta in mnogo boja, zagrizenega in sistematičnega dela. In tako naprej... Resnica, pravica in svoboda so pravilno postavljene kot vodilo — zopet pa nobena od v današnjem svetovnem trenju soudeleženi idej ne ustreza našim zahtevam in namenom.

smo, da smo si bili v večini primerov enotnega mišljenja, posebno glede volitev v socialne ustanove. Obljubil je, da se bodo te takoj izvršile, kakor hitro se razmere v svetu nekoliko pomirijo. Pograjal je navzočega zastopnika Jugorasa zaradi njegovega drugačnega stališča glede volitev.

Podrobnosti razgovora ne bomo v celoti objavljali, nekaj zaradi pomanjkanja prostora, nekaj pa zaradi drugih okolištin. Poudarjamo samo to, da smo g. ministru hvaležni za njegov obisk in da bi si želeli med nas še kakega ministra iz drugih resorjev.

Osnove, na katerih sloni gospodarski in družbeni sistem v Rusiji, pri nas strokovno še niso obdelane. Kolikor smo slišali o Rusiji, je bilo večji del enostransko in namenoma tako prikazano, da si na podlagi tega delavstvo ne more ustvariti jasne slike. Za delavstvo in za delovno ljudstvo sploh je pa važno, da ve za te osnove.

Če ne pozna vseh sistemov, ki se sedaj bijejo za oblast, ne more presoditi, če in v koliko ustrezajo njegovi zamisli, kako naj bo zgrajena prihodnja družba. Iz tega stališča je važno, da ve delavstvo, kako pojmujejo v Rusiji lastnino. Kajti pojmovanje lastnine je eden najvažnejših faktorjev pri graditvi in izgraditvi bodoče družbe. Ko bomo ugotavljali to pojmovanje, se ne bomo posluževali kakšnih razprav ali knjig, ampak ustave ruske države. Ustava tvori temelj vsaki državi, zato je v vseh vprašanjih, ki se tičejo države, v prvi vrsti merodajna ustava.

Določila o lastnini obsegajo členi 4 do 12 ustave SSSR.

Lastnina je dvojna: socialistična in osebna.

Socialistična lastnina je lastnina na orodjih in sredstvih proizvodnje. Zato je odpravljena zasebna lastnina za te stvari. Z odpravo te zasebne lastnine je pa tudi uničeno izkoriščanje človeka po človeku.

Kakšne oblike ima socialistična lastnina? Socialistična ali skupna lastnina ima obliko državne lastnine (premoženje vsega ljudstva) ali obliko združne lastnine (lastnina posameznih kolhozov, združnih zvez itd.).

Kaj tvori državno lastnino? Državno lastnino sestavljajo: Zemlja, njeno

Na optimizem mnogih pa mi gledamo spet bolj realistično. Pravega zaključka si ne moreš ustvariti. Pri tem, ko govori članek o iluzijah in utopijah, bi mogel kdo trditi, da je iluzija in utopija, da bo naša na žalost majhna skupina mogla tako samozavestno trditi, da nam ne ugaja ničesar med vsemi idejami v svetu, ki so vsekakor močnejše kot naš realizem. Da v tem primeru že še premalo pomenimo in nihče nas tudi vprašal ne bo, ali nam kaj ugaja ali ne. Res pravi člankar, da bo treba še mnogo boja in življenjskega zaleta. To pomeni za nas delo za nov red, za dvig delovnega ljudstva. Toda obenem mi mogoče trditi, da ne smemo biti preveliki optimisti. Nasprotno, če je potrebno prvo, mora biti tudi drugo! Če je danes jasno, da gre kapitalistični družabni red v zaton, potem pride doba delovnega ljudstva. Pri tem je res treba mnogo dela, pa tudi optimizma, pri čemer moramo paziti sami na to, da nas stari kapitalistični red ne ogoljufa, kajti verjetno je, da zlepa ne bo hotel pustiti svojih postojank...

Tako je tudi z idejami, ki se drenjajo v svetu. Vse, kar je na strani izkoriščevalcev delovnega ljudstva, je nasprotno nam in našim stremljenjem. Ne moremo pa reči, da nam nobena ideja ne ugaja. Če je taka trditve pomota, potem še gre, v drugem primeru pa je slaboten realizem, ki nas more pustiti ob strani za lepo dobo, če ne za vedno.

Glede na prihodnost pa bi hotel dodati le to, da ta v ničemer ne bo teoretično tako zgrajena, kakor bi si kdo predstavljal. Važno je samo sledeče: Delovno ljudstvo je konec koncev le spregledalo, ono ve, da gre danes za usodno odločitev v gospodarskem in socialnem pogledu. S tega stališča se naslanja v polni meri na kolektivizem, iz enostavnega razloga, ker ima iz vseh drugih sistemov slabe skušnje in razočaranja. Če komu to ni prav, tedaj naj me bo ljubosumen. Pomisli naj, da je bila dolgo leta dana prilžnost učiti drugo verovanje in graditi drugo družbo. Tako je. To je realizem! Za podrobnosti in kritiziranjia pa ni več časa, še manj da bi se sedaj še kaj tretjega ustvarjalo. Delovno ljudstvo more ena najmanjša zamuda vreči zopet za dolgo dobo v brezpravnost.

Sicer pa o tem ne kaže dosti pisati. Jj.

Člani! Pridobivajte in-rate za svoje glasilo

osrčje, vode, gozdovi, tovarne, rudniki, železniški, vodni in zračni promet, banke, pošta in brzojav, poljedelska velepodjetja, ki jih organizira država (sovhози, strojnotraktorске postaje itd.), občinska podjetja in temeljni stanovanjski fond.

Kaj je združna lastnina? Združna lastnina so skupna podjetja v kolhozih in drugih združnih organizacijah s svojim živim in mrtvim inventarjem; produkcija, ki jo oskrbujejo kolhozi in združne organizacije, kakor tudi njihove skupne stavbe.

Pri kolhozni lastnini je napravljena naslednja izjema: Poleg temeljnega dohodka iz skupnega kolhoznega gospodarstva pripada vsakemu kolhoznemu ognjišču v osebni užitek majhno zemljišče okrog hiše, v osebno last pa pomožno gospodarstvo na tem zemljišču, stanovanjska hiša, produktivna živina, perutnina in drobni poljedelski inventar.

Osebna lastnina. Hkrati s socialističnim gospodarskim sistemom dopušča zakon malo zasebno lastnino posameznih kmetov in obrtnikov. Ta lastnina pa temelji na osebem delu in izključuje izkoriščanje tujega dela.

Zakon ščiti pravico osebne lastnine državljanov na njihovih delovnih dohodkih in prihrankih, na stanovanjski hiši in pomožnem domačem gospodinjstvu, na predmetih domačega gospodinjstva in vsakdanje uporabe, na predmetih osebne uporabe in udobja kakor tudi pravico do dedovanja osebne lastnine državljanov.

O delu: Delo je dolžnost in stvar časti vsakega za delo sposobnega državljanca, in sicer po načelu: »Kdor ne dela, naj ne je!«

Strokovna poročila

Mezdno gibanje pri TPD uspešno zaključeno

Ker je indeks Narodne banke za cene na drobno v Ljubljani, kateri tvori podlago za regulacijo zvišanja plač delavstva pri TPD, od marca do junija letošnjega leta narasel za nad 7%, je bila s tem dana možnost strokovnim organizacijam, da so predlagale TPD-i ponovne razgovore za zvišanje draginjske doklade v smislu čl. 26 kolektivne pogodbe.

Na tej osnovi se je v ponedeljek, dne 12. avgusta vršila v Ljubljani na TPD razprava. Doseženi so bili naslednji poviški v obliki draginjske doklade in delnega zvišanja nižjih kategorij, tako za rudarje kakor za apneničarje.

Kategorijsko zvišanje za rudarje znaša v III. kategoriji 0,25 din; v IV. kategoriji 0,75 din; v V. kategoriji 2,50 din na šiht. Za apneničarje pa v I. in II. kategoriji 2 din, v III. in IV. pa 2,50 din na šiht. K temu poviškom pa se je dobila draginjska doklada na bruto zaslužek vseh rudarjev in apneničarjev, vračunajoč tudi sedanje kategorijsko zvišanje in to 9,5%. Poleg tega se je določila odškodnina vajencem, in sicer za prvo leto učenja 10 din, drugo 15 din in tretje 20 din dnevno.

Na podlagi tega zvišanja so posamezne kategorije prejele zvišanje, in sicer:

Za rudarje: v III. kategoriji 10,27%, v IV. kategoriji 12,10%, v V. kategoriji 21,10%.

Za apneničarje: v I. kateg. 15,30%, v II. kategoriji 15,90%, v III. kategoriji 18,10%, v IV. kategoriji 20,05%.

S tem je pomagano predvsem onim rudarjem in apneničarjem, ki so imeli do sedaj zelo nizke zaslužke in katerih mnogo dela celo na gosposki dnevi, ne da bi tako imeli možnost akordnih zaslužkov. 9,5% draginjska doklada se bo odmerjala kakor vse dosedanje draginjske doklade na bruto zaslužkov rudarjev in apneničarjev, in sicer bodo ti poviški tako glede kategorij kakor 9,5% doklade stopili v veljavo s 1. avgustom 1940.

Delavska delegacija je med drugim stavila tudi zahtevo po uvedbi plačanih dopustov. TPD je nato izjavila, da načelno nima nič proti uvedbi dopustov, vendar da naj se ti uredijo enotno vsaj za rudarsko industrijo v državi.

Poleg tega je zastopnik Zveze industrijcev g. dr. Golja dal izjavo, da Zveza industrijcev uvedbi teh dopustov ne bo delala ovir. Spričo tega je upati, da bodo delavske strokovne organizacije za drugo polletje tudi te dopuste rudarjem priborile. Dogovor med organizacijami je namreč bil, da se bo šlo takoj na delo v tej smeri. Ker ima že nad 50% rudarjev plačane letne dopuste, bo verjetno stavljen zahteva, da se ti dopusti uvedejo v višini, kakor so uveljavljeni v državnih rudnikih.

Tudi mezdno gibanje v državnih rudnikih zaključeno

Tudi rudarji državnih rudnikov so zaradi porasta draginje stavili zahtevo po spremembi kolektivne pogodbe in zvišanju plač. Tozadevna pogajanja so se vršila od 5. do 7. t. m. v Sarajevu.

Na tej razpravi se je dosegel sporazum, in sicer: delovna pogodba se razširi na rudarska podjetja rudarske zadrage Bosna. Dosedanje draginjske doklade rudarjev državnih rudnikov se poleg že dosedanjih temeljnih plač zvišajo za 30%, dosedaj so znašale 150% in se zvišajo na 180%. Rudarji bodo dobili posebno doklado za otroke, in sicer rudar z enim otrokom prejme 25 din, z dvema 50 din, s tremi ali štirimi 75 din, s petimi ali več otroki pa 100 din mesečno. Dnevnice za službena potovanja se zvišajo od 50 na 60 din, specialne doklade, ki jih prejemajo delavci za delo izven rudnika pa se zvišajo od 25 na 30 din. Stanarino bodo v bodoče rudarji dobili pri vseh državnih

rudnikih, ki nimajo državnih stanovanj in plačujejo stanarino in to po 5 din dnevno, v Mostarju pa 6 din, pri centralnih ustanovah v Belgradu in Sarajevu pa 7 din. Zelo važno pri teh pogajanjih je bilo to, da se je ustanovil poseben odbor, ki bo v bodoče reguliral draginjske doklade. Le-te se bodo regulirale avtomatično, in sicer vsake tri mesece na podlagi indeksa Narodne banke. Indeks cen na drobno, in sicer se bodo zvišale v tem primeru, ako se bo indeks Narodne banke zvišal ali znižal za 10%. V kolikor se bo ta odstotek dvignil ali padel, v toliko bodo tudi rudarji prejeli višjo ali nižjo draginjsko doklado. Kot osnova za to bo služil indeks Narodne banke za mesec julij 1940. V odbor, ki bo vodil to stvar imenujejo strokovne organizacije po enega predstavnika, kakor tudi predstavnika državnih rudarskih podjetij, predsedoval pa mu bo rudarski glavar v Sarajevu.

Jože Jurač:

Pri tovarišu na Sevcah

Dopust je brez dvoma slikovita zadeva. Po pravem bi ga morali najprej imeti tisti, ki največ delajo. V resnici pa je drugače. Tisti procent, ki ga narod ali ljudstvo more pristiati med bogataše, ti imajo največjo potrebo po oddihu, ki ga najdejo na »naših« letoviščih, kakor pravimo.

Kar se mene tiče, moram priznati, da ga imam 14 dni. Toliko ga dovoljuje tiskarska kolektivna pogodba in to pod pogojem, da sem v enem podjetju nad 10 let. Če bi pa po desetih letih slučajno prišel v drugo podjetje, potem se dopust začnejo zopet znova.

Konec tega oddiha sem preživel v Rimskih Toplicah. To me pomeni, da sem bil v letoviškem poslopju, zakaj v tem kraju so tudi majhne hišice, kjer slučajno prebivajo sorodniki. In obisk pri sorodnikih pride vsekakor ceneje. Pa tudi primerneje je za delavca bivati v hišici, kakor v lepih poslopjih, ki so prav gotova zidana za gospodo. Če se pelješ z vlakom mimo tega kraja, boš videl levo na hribu hišico. V tej najbolj svetli hišici sicer nisem bival, napravil sem le obisk pri tovarišu, ki biva na Sevcah. Razgled od tam je lep, zaradi česar sem mu rekel, da je kakor na graščini. Ker pa je tovariš pravkar kosil, žena in otroci pa so grabili, me je kaj lahko zavrnil s tem, da na

tej »grofiji« vsa »grofovška« družina dela od jutra do večera. Drugače tudi ni mogoče. Tista pridnost, ki jo tako malo poznamo, more sicer z naprom napraviti iz podrtje čedno hišico, škampo ob vrtu, more predelovati zemljo, ki skrbi za številno družino in še za kravico in prešičke, kar je vsekakor veliko.

Tovariš s Sevc je kosil in da me bi prišel jaz, bi se prav gotovo ne vsedel za mizo za celo uro in še več, dasi bi bilo potrebno pred nastopom 8-urnega dela v jami...

»V Rusiji delajo rudarji 5 ur, kakor sem bral,« sem mu povedal, on pa se je samo nasmehnil, pri čemer je na kratko ugotovil, da to ne more biti res in to iz enostavnega razloga, ker tam ljudem na splošno sploh ne gre dobro... Toliko pa že lahko verjamemo našemu dnevneemu resnicoljubnemu tisku.

Ker se o tem pri odprtem oknu nisva upala dolgo zamuditi, sva prišla na smisel dopusta.

»Med delavskimi poklici smo grafičarji edini, ki smo si znali priboriti toliko dopusta.«

»Rudarji se tako potegujemo, pa ne vem kdaj ga bomo uveljavili.« Koj za tem ga je zaneslo na delavsko moč, ki je le tolikšna, kolika je močna skupnost. Rudarji bodo zopet začeli s pogajanjem za dvig njihove plače. Šest točk je že prekoračenih, pa se bomo kljub tej ugotovitvi morali pošteno boriti. Od sto knapov pa jih bo devetdeset gledalo zraven, godrnjalo če bo treba, povišek pa bodo

Do naših krajev

Vevče

Šmartno ob Dreti

Marsikaj bi imeli zapisati iz našega obrata slabega, a le malo dobrega. V zadnjih mesecih se vse naše delo vrši v nekako divjem tempu, da bi skoro ne imeli časa kaj pojamrati in se pritoževati. »Popolna« izraba delovne sile je na pohodu tako, da prestopa meje pravilne obremenitve posameznika. Tako stanje je v več oddelkih in se zaposlenega osebja polašča mezadovoljstvo, ki bo še naraščalo, če ne bo z merodajne strani potrebnega razumevanja. Organizacije so že predložile najbolj pereče zadeve v rešitev že pred pol meseca, pa zaenkrat še ni zadovoljive rešitve. Prepričani smo, da pretirani priganjaški sistem rodi slabe posledice in le želimo, da vodstvo podjetja take posledice s primerno rešitvijo prej odpravivi.

Kakor je podjetje že pri pogajanjih za novo kolektivno pogodbo v l. 1937. napovedalo, da bo zgradilo nove moderne kopalnice za delavstvo in nameščence, je to sedaj res izvršilo in so bile take nove kopalnice otvorene konec julija t. l. V zdravstvenem in higienskem oziru je to za delavstvo in njih svoje lepa pridobitev, ki omogoča uporabo vsem upravičencem, dočim prejšnje kopalnice temu niso zadoščale. Za delavstvo je na razpolago 11 kabin, in sicer 7 kabin s prhami in 4 z banjami. Na razpolago je tudi prostorna čakalnica s pitno vodo. Kopalnice je za vse upravičence brezplačno, vendar pa podvrženo predpisanimu redu, ki pa je potreben. Našemu članstvu uporabo kopalnic zelo priporočamo, ker tudi kopanje krepi moči posameznika in tako tudi vso organizacijo.

25. avgusta gremo na izlet na Sv. Jošt pri Kranju, stare postojanke krščanskih socialistov, kjer je rajni dr. Krek krepil in bodril krščanske delavce za borbo. Precej se jih je že prijavilo, vendar so pa nekateri še neodločeni. Kaj se boš bal ali bala za par kovačev ko gre za to, da okrepimo našo skupnost v prosti naravi v cenkvi sv. Jošta pri maši in pred spominsko ploščo dr. J. Kreka. Vabimo na izlet tudi papirničarje iz Količevega in Gorican. Voznina z velikim avtobusom stane 24 din, ki naj jih po možnosti vsak prijavičenec takoj plača. Kdor ima kolo, naj gre pa s kolesom. Vsem prijavičencem bomo čas odhoda še naznanili.

V nedeljo 25. avgusta se vrši ob 2 popoldne pri Rojtni v Šmartnem ob Dreti delavski sestanek. Na sestanku bo poročal zastopnik JSZ iz Ljubljane o delavskem položaju. Poročal bo tudi o borbi organizacije za zboljšanje položaja delavcev v Zadrebški dolini. Na sestanek pridite vsi, ki ste že vstopili v organizacijo. Pripeljite s sabo tudi druge, da bodo na sestanku tudi oni stopili v organizacijo.

Hudajama

V medeljo, dne 18. t. m. se vrši dopoldne ob običajni uri v hotelu »Savinja« v Laškem zborovanje rudarjev iz Hude jame. Na zborovanju bo razloženo zadnje mezdno gibanje rudarjev TPD. Udeležijo naj se vsi član in in pripeljejo s sabo tudi ostale delavce.

Rimske Toplice

V nedeljo, dne 18. t. m. se vrši ob 8. uri zjutraj pri Majcenu v Gračnici sestanek skupine lesnih delavcev. Na sestanku bo prišel predsednik JSZ Srečko Žumer in prosimo, da se vsi udeležite ter ste že ob 8 točno zbrani na kraju sestanka.

Jurklošter

V nedeljo, dne 18. t. m. se vrši ob 1 popoldne v gostilni Venko v Jurkloštru sestanek. Na sestanku bosta poročala predsednik JSZ Žumer Srečko in tov. Grošelj. Ker se imamo pogovoriti o važnih stvareh, prosimo, da pridete vsi in da ste točno ob eni že zbrani.

Rače

Za soboto, dne 17. avgusta sklicujemo za vso opekarsko delavstvo v opekarni v Račah sestanek ob pol 6 zvečer v gostilni Falež. Sestanka se naj udeleži čim več delavstva, ker se bomo porazgovorili o važnih stvareh in tudi, kako bi dosegli draginjske doklade, do katerih smo popolnoma upravičeni zaradi vedno bolj naraščajoče draginje. Prosimo pa, da naj delavci ob tej priliki poravnajo svojo zaostalo članarino. Zavedajmo se, da mora biti povsod red, če hočemo kaj doseči. Zato vsi delavci in delavke na naš sestanek!

vtaknili v žep, pri čemer bodo še ugotovili, da je malenkosten proti dvigu cen... Kdo ne bi mogel biti na take penosen? Brez plačevanja članarine, udeležbe na sestankih in podpiranju funkcionarjev pri njihovem delu, vtaknejo povišek možato v žep! Prelepo bratovsko življenje!

Prinesel je drugi liter v tem kraju zelo cenjenega jabolčnika. K dobremu kruhu reževa slaminu, iz česar sklepam, da bova še drugega spraznila. Ko dajem hvalo kruhu, mi tovariš s Sevc z lepimi besedami obrazloži svoje nekdanje hrepenenje in sedaj upoštevanje vsakdanjega kruha, ko je brez otrok še živel v bajti, ki je bila postavljena na hribu. Vse so morali nositi v košu, zemlje je bilo le za nekaj oralov... Vojna, kruh... In takrat si je želel, da bi imel kdaj dosti kruha, za katerega danes hvale Boga, ga reže otrokom in tovariško ponuja meni. Vmes pa nadaljujeva z modrovanjem in pogovarjanjem, se spominjava tovarišev, katerim v tem trenutku — ponedeljek dopoldne je — prav gotovo ne gre tako dobro ko nama pri drugem litru jabolčnika. Pri tem pa mineva čas. Tovariš s Sevc bo kmalu južinal, potem pa bo šel na šiht. Zato vstaneva in za slovo se še pred hišo malo ustaviva. S tovarišem gledava v Smarjetsko dolinico, ki se tam dol, kjer so letoviška poslopja, zožuje. Kmalu bo zazvonilo popoldne in tam v letoviški jedilnici se morda prav ta trenutek kak tuj ali domač fabrikant, svetnik ali delničar zatakne servieto za vrat...

»Delavcu pa morda ta človek niti ne plača dan, ko ostane doma, ker je žena rodila...«

»Ali pa se v tem trenutku sto ljudi poti ob njegovih strojih, sto ljudi, ki bodo ob dvanajstih imeli za kosilo to, kar so si prinesli s seboj, do ene popoldne pa bodo ležali, z rokami pod glavo, dremali za stroji, naslonjeni na tramove...«

»V soboto pa bodo dobili čistega izplačila v znesku ene sejnine ali dnevnice, ki si jo izvoljeni danes določajo tudi tako, da za en dan dobijo tri...«

Z Bogom, tovariš s Sevc! Najej se hitro in obleči šihtno obleko! Potem pa na tri četrt ure dolgo pot do jame! Nič zato, če je vročina, v jami se boš že shladil! O revmatizmu pa mi ne govori! To je še zmerom manj kakor obratna nezgoda. Bodi vesel, da te kdaj ne stisnejo hunti in da te ne prinesejo domov s stisnjanim prsnim košem...

Otroci, srečno! Če ne bi bila ura dvanajst, tedaj bi vam govoril o očetu, ki gara od jutra do noči, ki hodi na seje, govori na sestankih, se poteguje pri pogajanjih za pravico... Ko boste odrasli, tedaj bo od vsega tega zrasel sad, ki so ga v preteklosti sicer hoteli tisočkrat izruvat, pa je kljub temu mogočno vzcvetel in zrastel!

Ko hodim po hribu navzdol, se mi dozdeva, da nisem na dopustu! V tiskarni sicer nisem, toda dopusta nočem poznati. Saj bi tudi sicer bilo brezmejno neumno, če bi v teh časih ležali na travi in gledali v nebo!...

Jesenice

Vse jeseniške strokovne organizacije so s KID dne 31. julija sklenile kolektivno pogodbo glede podpiranja brezposelnih bivših delavcev KID. Kakšne važnosti je takšen podporni sklad, vedo najbolje tisti, ki so bili zaposleni pri KID v letu 1932. Takrat je ob nastopu krize in brezposelnosti bilo treba šele najemati posojilo za podpiranje brezposelnih. Po določbah te kolektivne pogodbe bodo za dobo enega leta v ta sklad vplačevali vsi delavci KID kakor tudi podjetje določen znesek, in sicer: Delavci z mesečnim zaslužkom od 400 do 1000 din mesečno 10 din; delavci z mesečnim zaslužkom od 1000 do 2000 din mesečno 15 din; delavci z mesečnim zaslužkom nad 2000 din mesečno 20 din. KID pa se obvezuje vplačati enak znesek. —

Dohodki teh plačil bodo približno 1.700.000 din v enem letu. Iz tega sklada bo mogel dobiti vsak brezposelni bivši delavec KID podporo v znesku 80 din tedensko, kakor tudi še posebno družinsko podporo.

Št. Vid

V sredo, dne 21. avgusta se vrši ob 8 zvečer v gostilni Mrežar v Št. Vidu sestanek mizarskih delavcev. Tovariši, dolžnost vsakega je, da se sestanka udeleži. Naraščajoča draginja nas sili, da se resno opremimo dela za izboljšanje naših razmer. Do sedaj smo imeli manjšo zaposlitev, ki pa je po rastoči zaposlitvi narasla tako, da je že občutno pomanjkanje mizarskih pomočnikov. Zato je tudi napočil čas, ko lahko mislimo na ukrepe za izboljšanje naših razmer.

Razgledi

Tedni pričakovanj za napad na Anglijo so menda pri kraju. Videti je, da se pričenjajo najtežje bitke sedanjih vojn, ki naj izmerijo moč med Anglijo na eni ter Nemčijo in Italijo na drugi strani. Ob koncu zadnjega tedna smo zvedeli za dve veliki zračni bitki med angleškimi in nemškimi letalci nad angleško obalo. Vesti o uspehih enih in drugih niso točne, sodi pa, da je v obeh bitkah padlo nad 250 letal. Obenem z vedno pogostejšimi spopadi v zraku nad Anglijo in Nemčijo se pričenjajo tudi napadi Italijanov na Sredozemlju in v raznih delih Afrike. Nemčija in Italija bosta, po dosedanjih pripravah sodeč, poskušali še letošnje jesen doseči odločilno premoč. Anglija bo poskušala preprečiti vsakršno odločitev in zanjo bi bil uspeh že v tem, da se obrani vsakršnega odločilnega poraza.

Zbiranje italijanskih čet v Afriki kaže vedno jasneje željo italijanskih vojskovodij, da bi tudi v Afriki prizadejali kak težji poraz. Ameriški listi poročajo, da so posebno številne italijanske čete ob egiptovski meji. Napad na Egipt pomeni obenem odločitev zaradi prekopa Sueza. Dokler drže Angleži sueški prekop, so vse ostale zmage ali porazi manjšega pomena.

Kakšen bo napad na Gibraltar in ob katerem času se bo izvršil, je veliko spraševanja. Po nekaterih poročilih naj bi se napad na Gibraltar napravil obenem z glavnim napadom na Anglijo. Glavne vojaške naloge naj bi prevzela italijanska vojska obenem s Španijo, ki naj bi javno stopila proti Angliji. Neznana letala se vedno bolj pogosto pojavljajo nad gibraltarsko ožino in utrjenim skalnatim otokom, ki je najmoderneje utrjen.

Konec vojne še ni blizu, je zapisal zadnji teden znani italijanski časnikar Gajda. Po dveh mesecih, od kar je Italija stopila v vojno, so šele napravljene glavne priprave in poskusi za odločilne spopade. Italijo in Nemčijo čakajo še težke in velike naloge. Gotovo resnična izjava!

Angleži ne kažejo strahu pred napadom. V pisanju časopisov je vidna jasna zavest, da bo bližnja prihodnost najodločilnejše važnosti za uspeh sedanjih vojn. Tudi težav in nevarnosti ter moči sovražnika ne poudenjajo. Vendar tako iz pisanja kot iz izjav politikov odseva popolna odločnost. Minister za informacije je v nedeljo izjavil, da dobiva Anglija poleg popolne premoči na morju tudi vedno večjo moč v zraku. Ni več daleč dan, ko bomo imeli tudi v zraku popolno premoč, je dejal. Ze sedaj je angleška premoč nesporna, kar se tiče kakovosti letal in letalcev.

Vse nadaljnje mednarodne odločitve so v najtesnejši zvezi z razvojem vojne med Anglijo in nasprotniki. Čeprav je za veliko večino evropskih držav odločitev zaenkrat že padla, vendar je stališče najvažnejših in največjih svetovnih sil še nedoločeno ali vsaj še ne objavljeno. Ni dvoma, da bodo padle važne odločitve v zvezi z uspehom ali neuspehom napada na

MALI OGLASI

POŠAMEZNA BESEDA 50 PAR

LETOS POZOR! »Dürkopp«, »Triumpf«, »Styria«, »Avstroaillmer« in kolesa drugih znamk daje po najnižji ceni na obroke Ciril Kmetič v Dobu 110

Pšenica se bo zopet podražila

Veliko se piše in razpravlja v našem časopisju o žitnem gospodarstvu, katerega vodi privilegirana izvozna družba Prizad skupno z direktijo za prehrano. Toda vse, kar koli se predlaga, pa naj bo to od strani gospodarskih krogov ali konsumentov, se prav malo ali nič ne upošteva. Posebno velja to za pasivne pokrajine naše države, kamor spada tudi Slovenija. Vsi ukrepi prizadovega žitnega režima so namreč take narave in to že ves čas njegovega obstoja, da grede v škodo konsumentov, kar seveda najbolj močno občutijo pasivni kraji, kateri pšenico in koruzo uvažajo.

Kakor poroča časopisje, letošnja letina pšenice ni najboljša. Pridelali smo je preje manj kot lani. Kljub temu, da smo približno po raznih cenitvah že vedeli, da letina ne bo najboljša, pa smo vendar še v zadnjem času veliko pšenice izvozili. Zato so proizvajalci predlagali, naj se cena pšenici, ker jo bo pač bolj malo, že v naprej določi, tedaj maksimira. Zahtevali so, da odkupna cena ne sme biti nižja od 300 din za 100 kg. Kot pravično ceno, katera bi odgovarjala proizvajalnemu strošku, pa da bi morala biti celo 350 do 380 din za 100 kg. Ker je pšenica v južnih, to je žitornih predelih države že pospravljena in pripravljena za prodajo, je bilo treba to vprašanje takoj rešiti. Zato je vlada na anketi, ki se je pred dnevi vršila v kmetijskem ministrstvu že določila maksimalno odkupno ceno pšenici in to 250 din za 100 kg. Ker je dosedaj znašala najvišja odkupna cena 250 din za 100 kg, se je tako zopet avtomatično podražila za 20 din pri 100 kg, in to v času, ki bi morala biti najcenejša. Pri tem je rečeno, da so bili upoštevani tako interesi konzumentov kot proizvajalcev. Vendar pa vemo, da se je cena proizvodnje določila že tedaj, ko se je maksimirala cena pšenici na 250 din za 100 kg. Zato je res čudno, da se sedaj ponovno dviga cena pšenici in to že v naprej. Čim manj bo namreč pšenice na trgu, tam dražja bo in tako bo proces zvišanja cene pšenici šel naprej in bomo ob prihodni žetvi zopet stali pred novim vprašanjem oziroma bomo imeli že zopet dražjo pšenico, kakor letos.

Pri tem pa je važno tudi to, da cena pšenice potegne navzgor tudi cene vseh ostalih agrarnih proizvodov. S tem ukrepom so si tedaj proizvajalci že v naprej zagotovili še večje dobičke. Na špekulacija s pšenico, pa tudi koruzo gotovo ni v korist države, marveč le peščici velikih proizvajalcev, vsi ostali, katerih je nad dve tretjini, pa bodo ta račun drago plačali.

Podražitev pšenice ni prav iz nobenih razlogov utemeljena. Proizvajalni stroški se niso povečali. Ze dosedaj brez tega povišanja se je indeks rastlinskih proizvodov (predvsem žita) dvignil za 46%, kar je zelo veliko. Posebno je to velika finančna obremenitev za pasivne kraje. Ljudje kmalu ne bodo več mogli kupovati kruha, oziroma se bodo morali omejiti na razna druga manj vredna hrana. Pri vsem tem pa je zanimivo tudi to, da v zadnjem času tudi koruze ni. Vso smo dobro prodali, v kolikor je je pa še na zaloga. jo proizvajalci nočejo prodati, ker je baje cena zanjo še vedno prenizka. Zato jo bomo zopet nekaj nakupili in uvozili iz Bolgarije.

V kolikor tedaj smatra država za potrebno, da posega v slična gospodarska vprašanja, bi morala to storiti na način, da zaščiti interese večine prebivalstva. Gre namreč za to, da se večini potrošnikov omogoči kar cenejši nakup življenjskih potrebščin. Pri nas je to še posebno važno zato, ker so dohodki tako delavcev kot uradništva zelo majhni in vsak porast cen življenjskih potrebščin vodi v večjo bedo in revščino. Ako bi delavci in nameščenci imeli dobre dohodke, da bi bil življenjski standard res življenjskim prilikam odgovarjajoč, tedaj bi se taki eksperimenti še nekako prenesli. Toda, kjer ni nič več vzeti, tam bi se kaj takega ne smelo zgoditi. Ze sedaj velik del pšenice, pa tudi koruze moremo izvažati le zato, ker naš človek nima sredstev, da bi si kupil kruha. Sicer bi ne bilo mogoče to, da Nemčija na število prebivalstva sedemkrat več pridelava pšenice kot pri nas in jo vendar še kljub temu pri nas kupuje. To se pravi, da so pri nas razmere v tem pogledu skrajno slabe in bi bilo treba pri takih ukrepih upoštevati slične momente.

Kakor rečeno, že sedaj dohodki velike večine, posebno delavstva, niso v skladu s sedanjo draginjo, zato delavci zahtevajo od svojih delodajalcev zvišanje plač, kar znova povzroča zvišanje cen industrijskim proizvodom. Tako gre ta draginja naprej v nedogled, seveda s to razliko, da majhen del špekulantov pri tem lepo zasluži, velika večina pa gospodarsko propada.

Ponavljamo tedaj, v kolikor država kot taka smatra za potrebno, da v slična vprašanja posega, mora posegati na način, da bodo zaščiteni interesi in koristi širokih množic konzumentov, ne pa, kot se to godi sedaj, samo tistih, ki imajo itak že vsega dovolj. Taki eksperimenti se bodo slej ko prej sami maščevali in jih bo težko popraviti. Zato je treba to vprašanje reševati na način, da ne bo obremenjeval v milijonskih izdatki že itak najbolj izčrpanih množic našega naroda.

J. Rozman.

Produkcija premoga v stalnem porastu

Po podatkih ministrstva za gozdove in rudnike je naša premogovna industrija zelo dobro zaposlena. Tudi za mesec maj 1940 je v porastu. Običajno sezonsko nazadovanje se letos ne pozna. V primeri z lanskim majem je bila letos produkcija za 20% večja, z majem 1938 za 31% in z majem 1936 za skoro 100%. Produkcija premoga je znašala letos za prvih 5 mesecev napram prejšnjim letom:

januar—maj 1936	1.732.150 ton
januar—maj 1937	1.887.059 ton
januar—maj 1938	2.253.794 ton
januar—maj 1939	2.398.066 ton
januar—maj 1940	2.965.936 ton

Produkcija premoga je bila letos v prvih 5 mesecih za 567.870 ton ali za 23,6% večja nego lani in za 1.253.806 ton ali 71,5% večja nego leta 1936.

Z delavskih bojišč

Za tekstilno delavstvo Hrvaške banovine se je sklenila enotna kolektivna pogodba. S to pogodbo se urejujejo vsa delavska vprašanja, kakor zaposlitev, močno in prekočasno delo, bolniških tednov, plačanih dopustov itd. Poleg tega je ban banovine Hrvaške predpisal za to panogo industrije minimalne plače, in sicer za tekstilna podjetja v Zagrebu, Osijeku, Varaždinu, Karlovcu in Dugresu 4 din na uro; v ostalih mestih banovine Hrvaške pa 3,50 din na uro, pri čemer pa ni vračunana dodatek na draginjo, sklenjen s kolektivno pogodbo. V kolikor katera podjetja plačujejo višje urne mezde, jih ne smejo znižati. Za mladoletne delavce do 18. leta starosti smejo biti navedene urne plače za 10% nižje.

„Delavska pravica“ mora priti v vsako zavedno slovensko delavsko družino!

Delavska PRAVICA
GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon šte. 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

List urejuje in zanj odgovarja Tone Fajfar v Ljubljani. Izdaja za konzorej »Delavske pravice« Srečko Fajfar, Ljubljana. Tiska Zadržna tiskarna r. z. s. o. s. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejsoj)

Delavske plače

Poslovno poročilo OUZD za leto 1939. ugotavlja med drugimi poročili tudi to, da je povprečna zavarovana mezda znašala le 25,17 din in je bila le malo nad državnim povprečjem (23,64 din). Z drugimi besedami rečeno, da so plače naših delavcev že precej izravnane z onimi z juga, kar namreč vedno pri delodajalcih povzroča veliko skrbi, da južnim bratom ne bodo konkurenčni. — Tako bomo kmalu vsi skupaj lahko ob čebuli in kruhu — opevali slavo našega gospodarskega napredka.

Zapiski

Glavni odbor Jugorasa je objavil zahtevo po čimprejšnji uvedbi korporativnega reda, po uvedbi enotne državne strokovne organizacije itd. Pritočuje se, ker odgovorni oblastniki s temi stvarmi ne pridejo nikamor naprej. Kolikor vemo, pa so vse te reči zaenkrat samo še sanje nekaterih ljudi tipa Križman-Preželj.

Ljubljanski velesojem, ki je s svojimi vsakoletnimi prireditvami odraz kulturnega in gospodarskega izživljanja Slovencev, je nekaj svojevrsno našega in ima ukoreninjeno tradicijo. To se je videlo letos pomladi, ko je moral spomladanski velesojem biti odložen. Vsi smo ga pogrešali. Jesenski velesojem pa bomo imeli, in sicer od 31. avgusta do 9. septembra. Obsegal bo poleg industrije in obrti tudi posebno razstave iz kulturnega in gospodarskega področja. Te razstave bodo plod dela mnogih pridnih rok, ki so se trudile in ustvarjale čez poletje.